

Luka Kropivnik
 Črna na Koroškem

DOI: 10.4312/SSJLK.58.79-85

Lahko branje v slovenskem prostoru – od spodbujanja bralne pismenosti do inkluzije

Prispevek z vidika spodbujanja bralne pismenosti in inkluzije predstavlja sistem lahkega branja, ki se je v slovenskem prostoru dobro razvil v zadnjih desetih letih. Lahko branje je eden od načinov podajanja informacij osebam s primanjkljaji na določenih področjih učenja. V slovenskem prostoru lahko v lahkoberljivi obliki najdemo tako prirejena leposlovna dela, časopis in od pred kratkim tudi Ustavo RS in Zakon o socialnem vključevanju invalidov. Cilje lahkega branja moramo razumeti vsaj dvodelno, z vidika spodbujanja bralne pismenosti med različnimi skupinami oseb in z vidika inkluzivne družbe. Uporabniki lahkega branja niso le osebe z motnjo v duševnem razvoju, ampak tudi posamezniki s primanjkljaji na posameznih področjih učenja. V prispevku je podrobneje predstavljena v lahko branje predelana tragedija Williama Shakespeara *Romeo in Julija*, ki se od ostale produkcije razlikuje predvsem po formi, in je tudi edino dramsko delo v lahkem branju v slovenščini.

lahko branje, bralna pismenost, inkluzija, osebe z motnjo v duševnem razvoju, osebe s posebnimi potrebami

This article presents the easy-read system from the perspective of promoting reading literacy and inclusion. This system has become well developed in Slovenia over the past ten years. Easy read is a way of providing information to people with specific learning disabilities. In Slovenia, fiction, a newspaper, and recently the Slovenian Constitution and the Social Inclusion of Disabled Persons Act have been made available in the easy-read format. The easy-read goals should be understood in at least two ways: from the perspective of promoting reading literacy among various groups of individuals and from the perspective of an inclusive society. Easy-read users include not only persons with intellectual disabilities, but also individuals with specific learning disabilities. Presented in detail is Shakespeare's play *Romeo and Juliet* in the easy-read format, which primarily differs from the rest of the production in terms of form. It is also the only play converted into the easy-read format in Slovenian.

easy read, reading literacy, inclusion, persons with intellectual disabilities, persons with special needs

1 Uvod

Sistem lahkega branja moramo razumeti vsaj dvodelno, z vidika spodbujanja bralne pismenosti med različnimi skupinami oseb in z vidika inkluzivne družbe.

Konvencija ZN o pravicah invalidov (2008) izpostavlja dostopnost kot eno od pomembnih pravic invalidov. Države podpisnice konvencije morajo invalidom omogočati dostop do informacij. *Zakon o socialnem vključevanju invalidov* (2019) v desetem členu opredeljuje, da imajo invalidi pravico do storitev socialnega vključevanja, ki jih zagotavljajo izvajalci storitev socialnega vključevanja v skupnosti z namenom enakovrednega in enakopravnega sobivanja invalidov in neinvalidnih oseb v skupnosti (ZSVI 2020). *Zakon o izenačevanju možnosti invalidov* (2010) pa v devetem členu navaja, da je prepovedana diskriminacija zaradi invalidnosti pri dostopnosti do uporabe objektov v javni rabi. Prilagoditve objektov v javni rabi je torej treba prilagoditi z gradbenimi in tehničnimi napravami, zvočnimi in svetlobnimi indikatorji, pisnimi informacijami in drugimi ustreznimi prilagoditvami, ki bodo omogočale sobivanje (ZIMI 2010). Če lahko javne objekte praviloma vidimo prilagojene z vidika gradbenih in tehničnih rešitev, s pisnimi informacijami za zdaj večina javnih institucij še ni opremljena. Izhajajoč iz zakona številni raziskovalci ugotavljajo, da sta znakovni jezik in Braillova pisava v Slovenji že znana in sprejeta, lahko branje pa še išče svoj prostor, kljub vsem pravnim zahtevam

po dostopnih informacijah, dlje od besed še niso prišli (Jakšič Ivačić idr. 2019: 58). Dejstvu, da prihaja do razkoraka med pravnimi dokumenti, ki zagotavljajo inkluzivno družbo, in uresničevanjem le-teh, pritrjuje tudi projekt *Jezikovna politika Republike Slovenije in potrebe uporabnikov: ciljni razvojni projekt* (Ahačič idr. 2017). Izhajajoč iz pedagoške prakse, lahko izpeljemo, da smo na državni ravni trenutno na stopnji prepoznanja problema, čaka pa nas še pripoznanje kot politično načelo, ki se od prepoznanja loči predvsem v tem, »da moramo posameznika ob tem, ko mu neko pravico priznamo, hkrati podpreti pri tem, da lahko resnično izkoristi različne možnosti javnega izražanja svojega lastnega položaja, ne da bi pri tem tvegala težave v konkretnem družbenem okolju« (Jeznik 2015: 55).

Izpostaviti velja tudi pravico do pismenosti. *Deklaracijo o pravicah evropskih državljanov do pismenosti* (2016), ki med drugim navaja, da ima vsak državljan Evrope pravico do pismenosti, pri čemer morajo države članice zagotavljati, da imajo državljani vseh starosti, ne glede na družbeni razred, vero, etnično pripadnost in spol, dostop do potrebnih virov informacij in priložnosti, da postanejo toliko pismeni, da lahko učinkovito razumejo in uporabljajo komunikacijo v tiskanih ali digitalnih medijih (*Deklaracija o pravicah evropskih državljanov do pismenosti*, 2016). Deklaracija postavlja podporo pri razvijanju bralnih kompetenc za vse ljudi, dostopnost do izobraževalnih ustanov in knjižnic, nudenje pomoči vsem ljudem, da bi razvili svoje kompetence na ravni funkcionalne pismenosti, kar pomeni, da bi lahko samostojno delovali v družbi (Haramija 2017: 297).

2 Pismenost, branje in inkluzija

Pismenost je v informacijski dobi, ko informacije prejemamo na različnih nosilcih od tiskanih gradiv do digitalnih gradiv, vse pomembnejša, saj se posameznik, ki ni več branja ali pisanja, težko znajde v vsakdanjem življenju (Haramija, Knapp 2019: 7). Dostopnost do informacij in prilagajanje le-teh razumljivosti posameznikov pa je edina pot do inkluzivne družbe. Inkluzija po Hozjan (2012: 14–15) izhaja iz temeljnih mednarodnih strateških dokumentov, kot so *Splošna deklaracija o človekovih pravicah* (1947), *Salamanska izjava* (1994) in nekateri drugi. Inkluzivna družba je torej družba, ki vključuje tudi posameznike s primanjkljaji na posameznih področjih in jim omogoča enakovredno sodelovanje pri odločanju o njih samih in razvijanju posameznikovih potencialov.

Sonja Pečjak (2012: 12–13) ugotavlja, da sta Harris in Hodge leta 1995 zbrala preko štirideset različnih definicij pismenosti, ki so jih lahko raziskovalci uporabili v različnih kontekstih. Vse tiste definicije, ki poudarjajo uporabo spretnosti branja, pisanja, računanja za delovanje v družbi in osebni razvoj posameznika, so definicije, ki po njenem mnenju opredeljujejo funkcionalno pismenost. To je oblika pismenosti, ki poudarja, da možnosti branja/pisanja/računanja niso same sebi namen, ampak služijo boljšemu znajdenju/funkcioniranju posameznika v okolju, v katerem živi. Dragica Haramija (2018: 3) izpostavlja, da je bralna pismenost osnovni pogoj za vse oblike učenja in za delovanje posameznika v družbi. *Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti* (2019) le-to opredeljuje kot »stalno razvijajočo se zmožnost posameznika in posameznice za razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo pisnih informacij. Ta zmožnost vključuje razvite bralne veščine, (kritično) razumevanje prebranega, pojmovanje branja kot vrednote in motiviranost za branje.« Kot taka je temelj vseh drugih pismenosti in je ključna za razvijanje posameznikovih in posameznicinih potencialov ter nujno uspešno sodelovanje v družbi (*Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti* 2019: 3).

Za vpogled v sistem lahkega branja nam je v orientacijo model razvoja bralnih sposobnosti po Gillet, Temple, Crawford in Cooney (2003), ki ga po stopnjah delimo na porajajočo se pismenost (značilno za starost od 2 do 5 let), začetno branje (značilno za starost od 5 do 6 let), tekoče branje (značilno za starost od 7 do 8 let), branje za razvedrilo in branje za učenje (značilno za starost od 8 do 18 let) ter zrelo branje (pojavi se lahko že v starosti od 8 do 18 let) (Gillet, Temple, Crawford, Cooney 2003 v: Pečjak 2012: 61–63). Predstavljeno shemo povzema Dragica Haramija (2017: 299) in opozarja, da ta lestvica sicer ne velja za osebe s posebnimi potrebami, saj se njihove stopnje razvoja udeležujejo kasneje in na drugačne načine. Enako pomembnost pa lahko pripišemo vsaj stopnji porajajoče pismenosti, ki je večkrat predpogoj za nadaljnji razvoj na naslednje stopnje. Pri tem pa neodvisno od starostnega razvoja, ki ga lestvica omenja, različni uporabniki z motnjo v duševnem razvoju in osebe s primanjkljaji na posameznih področjih kasneje in redkeje dosežejo stopnjo zrelih bralcev.

ELINET-ova večslojna definicija pismenosti je tristopenjska (Bralno društvo Slovenije, 2016):

Izhodiščna pismenost pomeni znanje črk, besed in besednih struktur, ki so potrebne za znanje branja in pisanja na nivoju, ki omogoča samozavest in motivacijo za nadaljnji razvoj branja.

Funkcionalna pismenost pomeni sposobnost branja in pisanja na nivoju, ki omogoča delovanje znotraj družbe, doma, v šoli in službi.

Večkratna pismenost pomeni zmožnost uporabe bralnih in pisnih spretnosti za razumevanje, interpretacijo in kritično vrednotenje pisnih informacij. To je osnova za sodelovanje v digitalnem svetu in ozaveščanje na področju financ, zdravja itd.

3 Lahko branje

Z oznako lahko branje je označeno besedilo, ki je lahko berljivo in razumljivo najširšemu krogu bralcev. Lahko branje pomeni, da so informacije razumljive, berljive, jasne in nedvoumne (Rot 2016). Bralna pismenost pri posamezniku zahteva zadovoljivo razvite veščine branja, pisanja in razvito jezikovno kompetenco. Posamezniki, ki so zaradi različnih vzrokov za to prikrajšani, potrebujejo prilagoditve ali celo poseben tip gradiv, da bi lahko zadovoljivo razumeli vsebino (Haramija 2017: 301). Prva pomembnejša publikacija s področja lahkega branja je bila zagotovo publikacija *Guidelines for easy-to-read materials* (2010), ki se navezuje na obstoječe dokumente o pravicah do branja za ljudi s posebnimi potrebami. V slovenski prostor so te smernice prenesli v Zvezi Sožitje, kjer so jih poimenovali *Evropska pravila za pripravo informacij v lahko berljivi in razumljivi obliki*. V smernicah za lahko branje lahko najdemo dve definiciji lahkega branja, ki imata pomembno razliko. Po prvi definiciji gre pri lahkem branju samo za oblikovne prilagoditve, pri katerih besedilo naredimo bolj pregledno, ne pa tudi enostavnejše za razumevanje. Druga definicija pa je bistveno širša in poleg oblikovnih prilagoditev zahteva tudi jezikovno poenostavljanje besedil (Haramija 2017: 301–302). Pri poenostavljanju besedil je nujno upoštevati tudi strokovni premislek z vsebinskega kakor tudi jezikovnega vidika, kar pa odpira vprašanja etike in avtorstva takšnih besedil. Sklicujoč se na *Guidelines for easy-to-read materials* pa kar četrtina ljudi po osnovnošolskem izobraževanju ne dosega pričakovane ravni bralnih in pisnih spretnosti, v nekaterih državah lahko ta odstotek doseže celo od 40 % do 50 % odraslih (*Guidelines for easy-to-read materials* 2010: 3, v: Haramija 2017:

302). In dalje: nekatere države (npr. Finska) tako dosledno skrbijo za kontinuirano izdajanje del v lažje berljivi obliki, čeprav imajo odlične rezultate v raziskavah bralne pismenosti (prav tam: 302).

3.1 Namen besedil v lahkem branju

Kot je bilo že izpostavljeno, je branje temeljna veščina, ki posamezniku pripomore h kakovosti življenja in delovanja v družbi. Dostopnost do informacij je temeljna pravica vsakega posameznika, vsaj *de iure* zagotovljena v slovenski zakonodaji in drugih mednarodnih dokumentih. Lahko branje tako predstavlja eno od možnih poti, kako vsakodnevne informacije približati posameznikom, ki besedil ne morejo zadovoljivo razumeti v izvorniku zaradi različnih že omenjenih razlogov.

Lahko branje je namenjeno predvsem posameznikom, ki imajo težave pri razumevanju standardnih besedil in jim besedila v lahko berljivi obliki omogočajo dostop do vsebin, ki so za posameznike bistvene. S tem uporabniki gradijo samozaupanje, pridobijo sposobnost branja in razumevanja prebranega, razširijo pogled na svet, pridobijo večjo kontrolo lastnega življenja, se naučijo oblikovati lastne ideje in osebnostno rastejo (Knapp, Fužir 2013: 40).

Zaradi heterogenosti skupin, ki jim je lahko branje namenjeno, je bilo nujno, da so izoblikovali stopnje lahkega branja za odrasle. Pri pripravi stopenj so v prvi vrsti upoštevali stopnje znanja jezika po *Skupnem evropskem referenčnem okvirju za jezike*, kjer se je prva ločnica pokazala pri osnovnih uporabnikih jezika in samostojnih uporabnikih jezika (Haramija, Knapp 2019: 56). Na podlagi tega so izoblikovali štiri stopnje lahkega branja, pri čemer na prvi stopnji sploh ne govorimo o zapisanih besedah, ampak govorimo predvsem o prikazovanju predmetov, delno si pomagamo s slikami, bistvene pa so multisenzorne spodbude (prav tam: 61). O uravnoteženi uporabi slike in enostavnega besedila lahko govorimo šele od tretje stopnje naprej, pri čemer je četrta stopnja namenjena tako bralcem začetnikom kot tudi samostojnim bralcem (prav tam: 63–70). Izpostaviti velja tudi dejstvo, da so besedila v lahkem branju nekaterim posameznikom namenjena za uporabo za celo življenje, drugim pa samo za prehodno obdobje, dokler se jezikovno ne izpopolnijo dovolj, da bi lahko brali besedila v originalu. Takšni uporabniki so na primer otroci, neveščci bralci, priseljenci in drugi, ki se slovenščine učijo kot drugega ali tujega jezika¹ (prav tam: 71–81).

Besedila v lahkem branju so tako v osnovi nastala z vidika inkluzivne družbe in omogočanja dostopnosti različnih informacij za osebe z motnjo v duševnem razvoju, za osebe s primanjkljaji na posameznih področjih, kasneje pa so se izkazala kot primeren didaktični pripomoček pri razvijanju bralne pismenosti pri otrocih in drugih ciljnih skupinah, ki se srečujejo z učenjem slovenščine.

3.2 Umetnostna besedila v lahkem branju

V lahkem branju je v zadnjih desetih letih izšlo kar nekaj priredb različnih umetnostnih besedil iz slovenske in svetovne književnosti. Različni avtorji (gl. Knapp, Fužir idr.) so natančneje analizirali

---

¹ Lahko branje (v večini primerov) ni primerno za osebe, ki se slovenščino učijo kot drugi ali tuji jezik, ker ima drugačno metodologijo prirejanja besedil, besedišče in jezikovne strukture niso prilagojene določeni stopnji jezikovnega znanja. Namenjeno jim je t. i. stopnjsko branje (ang. *graded readers*), berila so označena s stopnjami, ki ustrezajo določenemu jezikovnemu znanju. V slovenskem prostoru se s takimi tipi beril ukvarja Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik, kjer so do zdaj izdali dve publikaciji na stopnjah 2/A2 in 3/A2+, prirejena besedila pa so *Desetnica*, *Povodni mož*, *Lepa Vida* in *Martin Krpan*.

priredbe literarnih besedil v lahko branje, najpodrobneje pa je prenos umetnostnih besedil v lahko branje obdelala Dragica Haramija, ki izpostavlja pomen ilustracij pri lahkem branju, saj le-te branje omogočajo. Ilustracija omogoča prikaz zaporedja, predstavitve literarnega lika, kar pa je pri lahkem branju še toliko bolj pomembno, saj si lahko tako bralec lik lažje zapomni. Pomembna je tudi ilustracija prostora, saj je opis prostora v besedilih večkrat samo omenjen ali pa izpuščen (Haramija 2017: 306).

Doslej so v slovenščini v lahkem branju izdali *Visoško kroniko* Ivana Tavčarja (priredba Saša Fužir, 2012), Shakespearovo tragedijo *Romeo in Julija* (priredba Tatjana Knapp, 2012), ki bo v nadaljevanju podrobneje predstavljena, predelavo romana *Deseti brat* Josipa Jurčiča je v okviru diplomske naloge pripravila Lina Šinkovec pod mentorstvom Bože Krakar Vogel, izšlo pa je tudi sedem priredb novel Ivana Tavčarja, Prežihovega Voranca, Bogomirja Magajne, Slavka Gruma in Cirila Kosmača (prirebili Tatjana Knapp in Saša Fužir, 2013), roman Frana Saleškega Finžgarja *Pod svobodnim soncem* (v dveh delih, 2015), leta 2020 pa je izšlo tudi delo *Puran Peter* – prvo delo v slovenščini, ki ima tretjo stopnjo lahkega branja in je nastalo pod mentorstvom Aksinije Kermauner. V letu 2021 in 2022 je Zavod Risa izdal še štiri zbornike kratkih zgodb v lahkem branju. Pri delu *Puran Peter* in pri zbirki kratkih zgodb moramo omeniti, da so to dela, ki niso bila predelana v lahko branje, ampak so že nastala v takšni obliki, saj so jih pripravili uporabniki lahkega branja v različnih projektih.

Dragica Haramija (2017: 308) izpostavlja, da priredbe ne sodijo več v območje književnosti, saj je glede na funkcijske zvrsti jezika ta prestavljen iz območja umetnostnega jezika v neumetnostni praktičnosporazumevalni jezik. Nadalje ne moremo več trditi, da prirejeno besedilo spada v isto literarno vrsto ali zvrst kot izvirnik, saj ne moremo več govoriti o literarnem besedilu, ki ga preoblikujemo do te mere, da ga zreduciramo na osnovno informacijo, ki se skozi proces prenašanja besedila izkaže za bistveno.

Na primeru *Romea in Julije* Williama Shakespeara lahko vidimo, da je delo na začetku opremljeno s seznanitvijo s strukturo besedila in osnovnimi informacijami o fabuli (Shakespeare 2012: 3–5):

Dragi bralci

Zgodbo je napisal angleški pisatelj William Shakespeare (izgovori se Viljem Šekspir). Zgodba govori o mladih zaljubljenih Romeu in Juliji. Zgodila se je pred davnimi časi v Italiji. Poznajo jo ljudje po vsem svetu. V tej knjigi je zgodba napisana tako, da jo lahko beremo in razumemo vsi. Razumejo jo lahko tudi tisti ljudje, ki težje berejo. Tako napisanim knjigam rečemo lahko branje.

Prilagoditev tragedije *Romeo in Julija* v lahko branje dosledno prenaša fabulo tragedije, izpušča pa ostale literarne prvine dela. Didaskalije so mestoma prenesene, deloma pa izpuščene. Blankverz v lahko berljivo obliko ni prenesen, sonetni deli dialogov med Romeom in Julijo ne ohranjajo sonetne oblike. Omenjene spremembe so popolnoma razumljive in predstavljajo odmik od umetnostnega jezika k besedišču in skladnji, značilnima za neumetnostni oziroma praktičnosporazumevalni jezik. V takih primerih lahko govorimo o spremembah na ravni funkcijskih zvrsti jezika (Haramija 2017: 309). Besede v priredbah so izbrane izrazito enopomensko in so stilno nezaznamovane, glede na besedne vrste pa najpogosteje sodijo med polnopomenske besede.

NA KAPULETOVEM VRTU

Po zabavi Romeo prepleza visok zid in se vtihotapi na Kapuletov vrt. Ustavi se pri hiši pod balkonom.

Na balkon pride Julija in se pogovarja sama s sabo.

Julija pravi:

**Romeo, zakaj ti je ime Romeo?
Zakaj si se rodil v družini Monteg?**

Hudo ji je, ker je Romeo iz družine, s katero so si sovražni.

Oglasi se Romeo.

Julijo skrbi, da ga bodo na vrtu našli njeni sorodniki.

Romeo jo tolaži:

Skrit sem v temi.

Juliji priseže, da jo ljubi in da jo bo vedno ljubil.

Tudi Julija pove Romeu, da ga ljubi.

Odločita se, da se bosta poročila.

Po zabavi Romeo prepleza zid in se vtihotapi na Kapuletov vrt.

Slika 1: Primer dialoga med Romeom in Julijo 1 (Shakespeare 2012: 27; vir: www.risa.si)

Slika 2: Primer dialoga med Romeom in Julijo 2 (Shakespeare 2012: 28–29; vir: www.risa.si)

Oblikovno je delo v lahkem branju napisano v levostranski poravnavi, večinoma gre za enostavčne povedi, dialogi pa so natisnjeni krepko. Delo ni deljeno na prizore, ampak so prizori deljeni na poglavja, ki so podnaslovljena npr. Romeo in Rozalinda, Ples pri Kapuletovih, Na Kapuletovem vrtu itn. Takšno naslavljanje posameznih delov besedila omogoča lažje sledenje fabuli in usmeri pozornost bralca na posamezne literarne like, dogodke ipd. Pozornost v besedilu mestoma usmerjajo tudi ilustracije, ki so dosledno podnaslovljene in imajo funkcijo povzemanja prebranega.

3.3 Periodika in informativna besedila v lahkem branju

Informativna tiskana gradiva so izjemnega pomena, saj so naravnana na pojasnjevanje potreb in pravic ljudi s posebnimi potrebami (Haramija 2017: 310). Glavna založnika za tovrstne publikacije sta v našem prostoru Zavod Risa in Zveza Sožitje. Publikacije, ki so bile izdane pred leti in so izjemnega pomena za dostopnost do informacij oseb z motnjo v duševnem razvoju in drugih uporabnikov lahkega branja, so: *Združeni narodi: človekove pravice*, *ETR Zaposlitvena direktiva*, *Zgibanka o zaposlovanju oseb z motnjo v duševnem razvoju*, *Nediskriminacija*. Izrednega pomena so tudi zakoni in *Ustava RS* v lahkem branju, saj lahko tako uporabniki preberejo tudi te dokumente v prilagojeni obliki in so tako seznanjeni s svojimi pravicami. Primer dobre prakse je npr. *Zakon o socialnem vključevanju invalidov* (2020) v priredbi Saše Lesjak iz Zavoda Risa.

Zavod Risa ima pomembno vlogo tudi pri izdajanju *Časopisa 20 minut*, ki je dostopen na spletni strani Zavoda Risa. Gre za dvomesečnik, ki predstavlja pomembne novice s področja ekonomije, politike, kulture ipd., vse novice so prilagojene v lahkoberljivo obliko. S tem uporabniki dobivajo več informacij iz različnih področij in si širijo besedišče ter znanja na različnih področjih, ki so obravnavana v časopisu.

4 Zaključek

Lahko branje je v slovenskem prostoru dobro poznano in zastopano v različnih medijih. V pri-spevku dokazujem, da moramo cilje lahkega branja razumeti vsaj dvodelno, z vidika spodbujanja bralne pismenosti med različnimi skupinami oseb in z vidika inkluzivne družbe. Uporabniki besedil lahkega branja so tako poleg oseb z motnjo v duševnem razvoju tudi drugi posamezniki, ki se s temi besedili srečujejo pri učenju jezika ali pa želijo prebrati poenostavljene oblike dokumentov za lažje razumevanje izvirnikov. Leposlovna dela v lahkem branju po prilagoditvi sicer izgubijo umetni-ško vrednost, saj ohranijo le fabulo, a dostopnost teh del pomeni en korak k inkluziji posameznikov z motnjo v duševnem razvoju, hkrati pa jim odpira možnost za razvoj besedišča in razmislek o literarnih delih. Podajanje informacij, ki jih vsebujejo publikacije Zavoda Risa ali Zveze Sožitje ter tolmačijo zakone, zapolnjuje vrzel o dostopnosti informacij, do katerih so invalidi zakonsko upravi-čeni, a na sistemsko rešitev še vedno čakamo.

Viri in literatura

- AHACIČ, Kozma idr., 2017: *Ciljni raziskovalni projekt Jezikovna politika Republike Slovenije in potrebe uporabnikov (raziskovalno poročilo)*. Ljubljana: ZRC SAZU, UL, UM, INV, PI, Alpineon, Amebis, ZGNS, Zveza Sožitje in UNG.
- Bralno društvo Slovenije, 2016: *ELINET* (European Literacy Policy Network).
<https://www.bralno-drustvo.si> (dostop 10. 4. 2022)
- Časopis 20 minut (brez letnice).
<http://www.risa.si/Domov/Knji%C5%BEnica/%C4%8Casopis-20-minut> (dostop 10. 4. 2022)
- Deklaracija o pravici evropskih državljanov do pismenosti*.
https://www.bralno-drustvo.si/wp-content/uploads/2013/06/Deklaracija_o_pravici_do_pismenosti_1.pdf
 (dostop 10. 4. 2022)
- HARAMIJA, Dragica, 2017: Lahko branje. Marko Jesenšek (ur.): *Med didaktiko slovenskega jezika in poezijo: Ob 80-letnici Jožeta Lipnika*. Maribor, Bielsko-Biala, Budimpešta, Kansas, Praga: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru. Zbirka Zora. 296–314.
- HARAMIJA, Dragica, 2018: Dejavniki bralne pismenosti in družinskega branja v otrokovem predšolskem obdobju. *Jezik in slovstvo* 63/4. 3–15.
- HARAMIJA, Dragica, KNAPP, Tatjana, 2019: *Lahko branje: Lahko branje za strokovnjake*. Podgorje pri Slovenj Gradcu: Zavod RISA.
- HOZJAN, Dejan, STRLE, Marko (ur.), 2012: *Inkluzija v sodobni šoli*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-razis-kovalno središče, Univerzitetna založba Annales.
- JAKŠIČ IVAČIČ, Živa idr., 2019: Lahko branje: lahko berljive in razumljive informacije. Katja Černe (ur.): *Glas študentov: Prilagoditve za osebe s posebnimi potrebami znotraj učnega procesa v luči različnih znanosti in ved*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 58–65.
- JEZNIK, Katja, 2015: Od prepoznanja do pripoznanja identitete otrok in mladostnikov. *Sodobna pedagogika* 66/1. 46–62.
- KNAPP, Tatjana, FUŽIR, Saša, 2013: Lahko branje v Sloveniji. Veronika Rot Gabrovec (ur.): *Tudi mi beremo: Različni bralci z različnimi potrebami. Drugi del. Zbornik Bralnega društva Slovenije ob 10. strokovnem posvetovanju v Ljubljani*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in Bralno društvo Slovenije. 40–49.
- MARJANOVIČ UMEK, Ljubica, FEKONJA, Urška, 2019: Zgodbe otrok: *Razvoj in spodbujanje pripovedovanja*. Ljubljana: ZIFF. *Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti*.
<https://www.gov.si/novice/2020-01-15-nacionalna-strategija-za-razvoj-bralne-pismenosti-za-obdobje-2019-2030/>
 (dostop 10. 4. 2022)
- PEČJAK, Sonja, 2012: *Psihološki vidiki bralne pismenosti: Od teorije k praksi*. Ljubljana: ZIFF. Razprave FF.
- ROT, Veronika, 2016: *Cilj: brati in prebrano razumeti, Koncept: Lahko branje*.
<https://www.rtvsl.si/dostopno/clanki/cilj-brati-in-prebrano-razumeti/507775> (dostop 10. 4. 2022)
- SHAKESPEARE, William, 2012: *Romeo in Julija*. Prevedla in priredila za lahko branje Tatjana Knapp. Slovenj Gradec: Zavod Risa, Center za splošno, funkcionalno in kulturno opismenjevanje.
- ŠINKOVEC, Lina, 2013: Priredba romana Deseti brat v lahko berljivo in razumljivo obliko. *Slovenščina v šoli*. 16/3–4. 53–72.
- Zakon o socialnem vključevanju invalidov*. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7808> (dostop: 10. 4. 2022)
- Zakon o izenačevanju možnosti invalidom*. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4342> (dostop: 10. 4. 2022)